

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: Udrag fra Indledning, Varianter og Oplysninger, Registre

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "Indledning, Varianter og Oplysninger, Registre", i Heiberg, Johanne Luise: *Indledning, Varianter og Oplysninger, Registre*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 122. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr08val-shoot-idm140470732540128/facsimile.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Indledning, Varianter og Oplysninger, Registre

bevisning, at en slet Aand ledte sig i Personalet. Jeg negter ikke, at det er et ypperligt Middel for Directionen til at sætte Repertoiret i en livlig Gang; men skal dette Middel anvendes, da er det meer end nogenstunde nødvendigt, at der staa Mand i Spidsen, selvstændige Mand, med faste æsthetiske Principer, der ikke lade sig røkke af denne eller hin Skuespillers egoistiske Ræd.

289. 24-25. som efter ... Scenestructeur. : Denne Læse er i IC indsat af A. D. J. formentlig samtidigt med, at han efter Theatrets Tjeneste, f. S. 276, 13) har overstrøget og til Dets Fjernet følgende Parti : Byge havde i mange Aar besørgt Stykkerne est i Scenen ved Theatret. Scenestructurposten var altsaa bleven ledig. I denne Forlegheds anmodede man nu Heiberg - hvis Virksomhed ved Theatret hidtil bestod dels i Censuren, dels i at levere Originalarbejder, dels i at vælge og oversætte udenlandske Frembringelser af Skuespil og Operaer - om at paatage sig Scenestructurens Functioner. Han paatog sig dette midlertidigt; Functionerne begynde. Det var ikke faldet Heiberg ind, at enkelte af Skuespillerne utruiede den ledige Plads, men nu mænkede han til sin Foruodring, at Skuespillerne, med hvem han hidtil, paa Nielsen mer, havde staaet i et venskabeligt Forhold, med Fl. satte surt og vrede Miner op imod ham. De af dem, som havde gjort sig Haab om Pladsen, gjorde nu de andre begribeligt, at det var en Krænkeelse mod dem Alle, at ikke en Skuespiller stier var valgt til Posten. De rasede og declarerede saa længe for de svage i Aanden, at de fik Alle ophidsede mod den Mand, hvem de i saa mange andre Retninger skyldte saa meget, saa mange af deres bedste Frembringelser, og med hvem de i saa mange Aar havde arbejdet i Venkab og i Anekjendelse af, hvad han havde været for den danske Skueplads. Særligt og mest uvæntet traf den stærkeste Opposition ham fra Skuespiller Phister, hvem Heiberg især havde omfattet med al den Kjærlighed, som en Digter kan have for den Skuespiller, han i saa mange af sine Arbejder skrev de betydeligste Roller for. Men Heiberg satte en stor Pris paa Phister som Kunstner; hans Correchhed, hans Intelligens i Opfstringen, den Alvor, hvormed Phister udførte sit Kald, havde forskaffet ham Heibergs særdeles Yndest. Ogsaa havde Phister, i de mange Aar de havde arbejdet sammen, tillyndende vist Heiberg en stor Hengivenhed. Det ligger ikke i en rettelig og sundfrø Natur som Heibergs at være Mistro mod Nogen, og mindst mod sine Venner. Han var derfor i høj Grad foruodret herover, og man kunde knap bringe ham til at tro herpaa, naet det las tydeligt for Dagen. Heiberg mente imidlertid, at det var en Overgang, og tog ikke videre Notice af disse saa Kevlerier. Hans Tro paa Phisters Hengivenhed for sig havde rigtignok et Par Aar iforveien faaet et Knæk vist følgende Leilighed. Da Cohelmeraad Adler i Frederik den Sjettes sidste Tid blev ansat som Directeur ved Theatret, fandt denne, at Directionen paa forskjellige Mander kunde drage Nytte af Heibergs Indsig; i dramaturgiske Anliggender, og han trak ham nærmere ind i Bestyrelsens Virksomhed, saa at Heiberg deltog i Directionsraadene for at give Ræd i forskjellige Ret-

ninger og være Directionen behjælpelig i, hvad denne maatte ønske hans Bistand i. Der havde paa dette Tidspunkt oftere ved Theatret været talt om indlemmelse af Skuespillere, at det var en ufuldkommen Mand, hvorpaa vi bleve bekendt med de nye Stykker, der skulde opføres. Rollen blev nemlig opdelt til hver især, og da kom man sammen, og hver læste nu sin Rolle op. For at kunne oplæse en Rolle rigtig og godt vil vel Enhver indse, at man maa have et Begreb om Stykket i sin Helhed, og hvilken Plads den enkelte Rolle indtager heri. Det var derfor yndet af Mængde og især af mig selv, at læse burde man høre Stykket oplæst af en Enkelt for at faa et Totalindtryk, og da kunde man i Forening læse hver især sin Rolle, som man da kunde have et Begreb om. Denne Ansøelse var Heiberg saa aldeles enig i, at han fandt enhver anden Form forkastelig. Han troede derfor at handle i Alles Interesse ved nu at indføre denne Fremgangsmaade til alle Parters Tilfredshed. Men her kan man udbyrde med Holberg: „Hvad har Fanden ikke at bestille“ i et Knekkersamfund. Man satte sig nu i Hovedet, at det var en Kæmpe med Skuespillere, at en Digter oplæste et Stykke for dem; at der læs heri, at de ikke kunde læse, at man behandlede dem som umyndige Børn, at Oplæsningen virkede skadeligt paa deres Opfatning etc. etc. At der endogsaa var dem, der vilde udsprede, at Heiberg ikke kunde læse, er saa latterligt for enhver, der nogensinde har hørt ham oplæse — og det havde ikke Yaa i hans Samtid — at de ingen Vel kom med denne Paastand.

Disse Oplevelinger blev nu paa Directionens Befaling sat igang under idetlige Forsøg fra Skuespillerens Side at lægge Hændinger tværs derfor, hvilket skete paa en Mand, som jeg tror de ere bedst tjente med, at jeg fortier. I Heibergs Nærverelse virkede dog hans Personlighed saaledes paa dem, at de ikke saa lige vovede at give deres barnagtige Forbitrelse Luft, men der kraftigere skete det paa hans Bæg. Vævre gik det dog Uheldselddige en Gæng, da han ønskede at læse et af sine Arbejder op for dem. Phibster, hvem Stykket mishagede, sad paa den skønneste Mand og gav sit Mischag tilkjende ved Geberder og Mimer. Jeg var nærværende, og dette Brud, ikke alene paa Digteren, men paa Agtelse for den gode Tone, smættede og saarede min Følelse, saa at jeg ikke kunde lade være ved Mimer at give Phibster tilkjende, at jeg bad ham holde inde dermed. Men hvor forelegen blev jeg ikke, da han ganske høit over Bordet udbød som Svar paa min sausa Bøn: „De vil da vel ikke forlange, at man skal være opmærksom ved det kjedelige Stykke?“ Hvilken Virkning denne Replik gjorde paa Digteren, veed jeg ikke, thi jeg vovede ikke at se op; men det veed jeg, at jeg indertid bedrøvet kjørte hjem. Jeg havde nu engang vænnet mig til at dele disse Menneskers Hæder og Skam. Hensind et Aarstid vovede disse ubælgelige Læseprøver, da Heiberg anmodede Directionen om atter at lade dem fortælle, saasom de jo under saadanne Omstændigheder vare til ingen Nytte. I Tiden mellem denne Begivenhed og det nærværende Tidspunkt, hvor han midlertidigt havde overtaget Scenestrukturposten, var det gode Forhold mellem ham og Skuespillerne atter kommet istand, som det lille Sammen-